

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közölletnek.
E g y e s z á m á r a 30 f i l l é r.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Jertek dallani.

Jertek, jertek! még egy pár nap van hátra a farsangból, melyről a tudósok kiderítették, hogy csak a régiek számítási hibájának köszöni eredeti.

Az ősöknek márciussal kezdődött az évök és a vallásrendszerrel összefüggő kalendárium számítási hibákat februárban egyenlítették ki.

Azért ment minden összevissza, mint a bomlott óra ebben a hónapban.

Legjobb az egészben, hogy még a mi hivatalos öröm időnk is valami fatális tévedésen alapul.

Több ily tévedést az embereknek, mert az ártatlan, a nemes, a lelket felüdítő és a munka bennünket alkalmasabbá tevő örömökre nagy szükségünk vagyunk. Jertek hát jertek!

Szüksége van a városnak, hol multság multságot követ, bál-bálra estély-estélyre következik, de a hol mindennek az értéke a kifejtett fény és pompa nagyságában az elköltött pénznek a mennyiségében határozódik.

Ezért nincs ezekben a multságokban megfrissülés, felüdülés, hanem csak nagyobb elfáradás és fokozottabb kimerülés. Ezért nem lehet a gazdagoknak a magok gazdagságáról lemondani.

Jertek, jertek!

A falun sincs jobban a dolog, az emberek igaz most is összejönnek, de nem mulatni, hanem komoly terveken tanácskozni.

A hóval fedett kis kunyhókban a szegények a gazdagok elleni hadjárat dolgait beszélnek meg és Amerika csodáiról regélnek. Jertek hát, jertek!

Nincsen már farsang, nincsenek ártatlan mulatozó emberek a kik közt még az én fiatal koromban (vonj le 40 évet), rendesen felhangzott a dal:

*Jertek, jertek dallani, míg virít korunk,
Majd ha évek mulnak többé nem vigadunk,*

*Majd ha évek mulnak gond veszen körül,
Szívünk búsan érzi, hogy éltünk mint repül.*

Egy öreg vak énekes vezette a dallamot és kísérte azt a gitáron. Egy öreg vak ember, ki egész életében az Urnak énekelt, s kit az Ur a sötétségben az énekekkel, a gyermekek szeretetével s a kálvinista Kóré fiainak zenei képzésével vigasztalt.

Lám üdítő örömforrás volna most is, az ének, a család és a nemes foglalkozás és ártatlan szórakozás. Legalább addig a míg virít korunk s mikor a szórakozásnak ideje van: az elvégzett munka után és mindig az Istennek dicsőségére, a jövődöntőért való küzdelem esélyeinek emelésére.

Jertek, jertek!

De hol van ma ilyen multság és hol vannak ma már ilyen jámbor mulatók?

Ott a hol a jó öreg vak lantos. Sehol; ő maga a sirban, gitárja hurok nélkül.

Én azonban betegen, a fogyó farsang hasztalan báli meghívóit fanyaron forgatva úgy belőlről a lelkemben is hallom a régi danát:

„Jertek jertek . . .“

Vándor.

A debreceni egyetemről.

Most, midőn a harmadik egyetem érdekében egyre tart a városok nemes versengése és amikor a két új bölcsészeti tanszék pályázatának meghirdetésével egy nevezetes lépéssel közelebb vagyunk a debreceni egyetem megvalósításához, nagyon természetes, hogy a nagy eszme minden igaz barátját élénken foglalkoztatja a kérdés: mit várhatunk és mit kell tennünk a közel jövőben?

Hogy az állam által felállítandó harmadik egyetem helye nem Debrecen lesz, azzal úgy hiszem, mindnyájan tisztában vagyunk; sőt azzal az állítással is nagyon közel járok a valósághoz, hogy a harmadik egyetemet Pozsonyban fogja az állam felállítani, amennyiben, a két egyetemi várost kivéve, egész hazánkban Pozsonyban van egy olyan nagyméretű, modern állami kórház, mely a szervezendő orvosi fakultásnak egyik feltételét képezi. Különben is nagyon régen Pozsonynak van már szánva a harmadik egyetem: nemrég olvastam valahol, hogy már Trefort Ágoston minisztersége alatt, tehát még a múlt század 70-es éveiben épen Szász Károly, akkori miniszter, osztálytanácsos „oly mesterien szerkesztette meg a Pozsony mellett állást foglaló felterjesztést a királyhoz, hogy ő felsége — a mire talán még nem is volt példa, — külön megtudakoltatta, hogy ki fogalmazta azt a kitűnő előterjesztést?”

Ne is várja tehát Debrecen az állami egyetemet; Debrecen egy protestáns, vagy inkább református egyetem székhelyül van praedestinálva!

Debreceni református egyetem! én nem vonakodom a jelszót így hangoztatni.

Igen szép és üdvös dolognak tartanám a hazai két testvér protestáns egyház közös erejével állítani fel a debreceni egyetemet, de ennek megvalósulására semmi biztató jelt nem látok; sőt, azt mondhatom: vestigia terrent.

A budapesti közös protestáns theologiai intézet, rövid tíz évi fenállás után, feloszlott, illetőleg, az evangélikusok kiválása után, református intézetté alakult át.

Református egyházunk egyetemes konventje múlt évi ápr. 24—27. napjain tartott üléséből, a második budapesti országos ref. zsinat 1025. jegyzőkönyvi számu határozata alapján megkezdte a hazai ágost. evang. egyház egyetemes gyűlését, hogy a magyar protestáns tanárképzés nagyfontosságú ügyének előmozdítása céljából hajlandó volna-e a hazai ág. hitv. ev. egyház, avagy hajlandók volnának-e egyes egyházkerületei a debreceni ref. főiskolában felállítandó

bölcsészeti fakultás, mint protestáns tanárképző intézet alapjához, vagy évi fentartásához hozzájárulni s ez esetleges anyagi segélyért az intézetre milyen befolyást kívánna, vagy kívánnának maguknak biztosítani?

A retormátus konvent e megkeresésére a magyarorsz. ág. hitv. evang. egyháznak Budapestén 1906. nov. 7—10. napjain tartott egyetemes közgyűlése 112. számu jegyzőkönyvi határozatában a következő választ adta:

„Az egyetemes közgyűlés, az egyházkerületi közgyűlések előzőleg történt egyértelmű megnyilatkozása alapján is — sajnálattal kijelenti, hogy bármennyire óhajtandó a magyar prot. tanárképzés, e nagy horderejű terv megvalósításához ez időszert semmivel sem járulhat, mert anyagi ereje saját közintézményeinek fentartásához is elégtelen s nem engedi meg azok szükséges fejlesztését; különben az ev. ref. egyház kezdeményezett nagyjelentőségű tervének megvalósítását ajánlja buzgó és lelkes híveinek figyelmébe s jóakaró támogatásába.”

Hát bizony ez tagadó válasz, in optima forma. Jóakaratu „erkölcsi támogatás,” amelyből azonban fakultást vagy egyetemet nem lehet állítani.

Azonban, ha intézményesen, testületileg nem is vesz részt a hazai ágostai hitv. evang. testvér egyház a debreceni bölcsészeti fakultás vagy egyetem felállításában és fentartásában, egyáltalában nem tartom kizártnak azt, hogy a nevezett egyházhoz tartozó egyes nagy jóltevők, részben vagy egészben, tanszékeket alapítsanak, esetleg azzal a kikötéssel is, hogy e tanszékek ág. hitv. evang. tanárokkal töltsenek be, a mi azonban épenugy nem érintené a debreceni egyetem református czimét és jellegét, mint ahogy a debreceni és sárospataki ref. jogakadémiaikon alkalmazott ágost. hitv. ev. jogtanárok nem változtatják meg a nevezett jogakadémiaik ref. jellegét.

A magyar református egyháznak és a helyi érdekeltségnek (város, vármegye) aztán minden erejét meg kell feszíteni és minden lehető áldozatot meg kell hozni arra nézve, hogy a debreceni bölcsészeti fakultásnak nyelv és történettudományi osztálya mielőbb teljesen kiépítették, — mert hiszen a mennyiség-teremtés tudományi osztály felállítása nem elsőrendű szükség, — és így a tanárképzés, a nevezett szakokból, ne csak elkezdhető, de be is végezhető legyen. Azután következnek szerintem a theologiai és jogi szakok egyetemi lábra állítása s mindezek után a csonka egyetem állami elősmertetése. A csonka egyetemek létrejötte és működése ellen az államkormány nem tehet

elvi kifogást, lévén a hittani fakultás nélkül szervezett kolozsvári állami egyetem is tulajdonképpen csonka egyetem.

Révész Kálmán.

Utazás egy tanítói díjlevél körül.*

A miket itt leírandó vagyok, azokat első sorban ajánlom református tanítóink s különösen az én szeretett öcsém: Csurka István debreceni tanító ur megérdemelt figyelmébe. Csurka István emlegette és hangsúlyozta a legközelebbi egyetemes református tanítógyűlésén, hogy a népiskola tantervéből mindent ki kell hagyni a melynek tudása az étellel nincs szerves összeköttetésben. A gyűlés *ament* mondott reá nagy egybehangzóan s most már a kivitel következik. Remélem hogy nemcsak Csurka István szeretett öcsém hanem tanítótársai is azon lesznek, hogy *svaviter in modo*, átvigyék elveiket a gyakorlati életbe s ezzel segítsék az emberi lelket kibontakozni a mult idők nyomorult békóiból hogy az iskolában eltöltött idő, ne legyen tavaszi virágzás, a mint neveztek veteményes vagy virágoskertnek.

„Mert élni hogyha nem fajulva tengés
Elmuló évek hasztalan soka,
De vérben, évben a vidám kerengés:
Egy jobb jövőnek biztos záloga“

... akkor reformálnunk kell mai nevelésügyünket.

Ez a bekopogtató, mely után kezdem a kezdeten. Kiindulok a mi tanítói díjlevelünkből, mely szóról szóra következőleg hangzik.

„Néptanítói díjlevél. A . . . i ref. egyház, népiskolájában működő tanítóját, egyházi törvényünk alapján, következő díjazásban részesíti:

a) a . . . tk . . . hrsz. a udvar, lakóházzal és a szükséges melléképületekkel.

b) a . . . tk. hrsz. belsőkert 572 négyszögöl

c) „ „ tagosbirtok 6 h 339 öl 185 k

d) „ „ szántó 1104 öl 30 k

e) „ „ 919 öl 25 k

f) „ „ szőlő, 481 öl 20 k

g) készpénz az egyh. pénztárából évnegy.-ként 1000 k

h) stóla, egyházi törvény szerint átlag 30 k

i) ötödéves korpótlék államsegélyből ma 200 k

Összeg: 1490 k

Ezen díjlevél ellenében, köteles az illető tanító, az egyházi törvényben megszabott népiskolai tanítást végezni, általános viselkedése, említett törvényben előadva lévén.

Azokon kívül, a vallásos érzület fenntartásán és fejlesztése szempontjából, a templomi isteniszteletnél vezetni az éneklést, orgonakisérettel, az iskolában gyermekénekkart tart fenn, legalább kéthangra is az egyházi énekek közül évenként legalább 10 új darabot betanítani köteles s ezen énekvezetés és tanításáért 100 (Egyszáz) k díjazásban részesül.

* Az Andrassy cikkére külön is felhívom a lelkészek, tanítók és a szülők figyelmét. Egy próféta beszédei azok, a melyek a legnagyobb figyelmet érdemelnek. Az új magyar iskolának a program-pontjai csendülnek fel azokban. Reform eszmék, melyeket régen hallunk, de a melyek így összeszedve s ilyen előadásban csodásan hatnak s a melyek fájdalom, felőlünk még soká reform eszméknek maradhatnak. Szerk.

Köteles a templomkert az iskolás növendékekkel rendben tisztán tartani, a fákat, bokrokat gondozni, szárazság idejében a kertben levő kútból locsoltatni, általában mindent megtenni, hogy a templomkert vonzó jellege folyvást meglegyen. Ezen kötelesség teljesítésére rendes fizetésével kiadandó évi 100 (Egyszáz) k. díjazásban részesül.

100
Köteles az iskolakertben, a fanemesítés és kerti művelés gyakorlásában vezetni az arravaló gyermekeket és pedig a fiukat főként a gazdasági kertészkedés, a leányokat a konyhakertészkedés terén kellő gonddal és eredménnyel végzett enémü teendőiért, az őszi munkaidő bevégeztésével, legkésőbb október 15-ig egy összegben 60 (Hatvan) k. díjazásban részesül.

60
Ezen kívül a létesített oltványok és konyhakertészeti növények 50%-a felett, saját javára rendelkezik 25%-a az illető növendékeket, 25%-a az egyházat illeti.

Végösszeg — K. 1750.

Megjegyzések:

1. Ezen különleges kötelmek, szorosan a népneveléshez tartozván, elvárja egyházunk azok lelkiismeretes teljesítését s az értők megajánlott díjazást, csak sikeres működés esetén fizeti ki, és bármelyik teendő nem teljesítése, vagy elhanyagolása esetén, a kitüntetett díjazást kiadni nem köteles és a tanító azok kifizetését nem követelheti. Megjegyeztetik, hogy az eredmény elbírálása első fokon az iskolaszék, másod fokon az iskolalátogatóság.

2. A jelzett ingallanság után eső mindennemű adó és ártér terhek a tanító által fizetendők.

3. Ha a tanító óhajtja, az egyház saját kezelésbe veszi a földilleményeket s a kitüntetett bérösszeget, az adó és ártér-terhek levonásával a tanító részére pénzfizetéssel, évnegyedes részletekben, kifizeti.

4. Újabb tanítói állomás szervezése esetén, az egyház fentartja magának azon jogot, hogy ezen díjlevelet, ugy kötelmeiben mint díjazásban, a körülmények szerint, alakíthatja, természetesen, az egyházi fokozatos hatóságok jóváhagyásával.

Általában mint egyházunk minden lehető megtesz és kötelezi magát a tanító jogos igényeinek kielégítésére, ugy másrészt elvárja, hogy mint egyházunk első munkás tagja, legjobb tehetsége szerint, iskolában és iskolán kívül, élő példája leend, a Krisztusban ujjászületett ember viselkedésének.

Ez a díjlevél, a mely körül utazni indulunk. *Azaz csak lett volna, de nem lett.* A működő tanító ur részéről, ámbár az első tárgyalás alkalmával kifogása nem volt, később mikor egyházhatósági betérjesztésre került volna, némi aggályok merültek fel, a mi miatt betérjesztése elmaradt.

Aggályai voltak, a különleges kötelességek s azok föltételes díjazását illetőleg. Töröltetni kívánta, hogy csak sikeres működés esetén adatik ki a megajánlott díjazás. Aztán némileg lealázónak tartja, hogy bizonyos kézimunkára leköttessek. Ilyet nem tanítanak a képezdében és ő sem tudhat, eshetőleg a kívánt sikerrel tanítani s így fizetése csonkul. És a többi.

A dolog lényege itt abban áll, hogy a népiskolai növelés, bizonyos meghatározott emlékezésben kimeríti célját, és sem a növendékek részéről, sem a tanító részéről, sem a tanító részéről, gyakorlati foglalkozás, nem követelhető. És ha kertészkedést, vagy más ilyesfélét végez a tanító, ez az ő privát *passziója* az eredményre tekintet nélkül.

Itt az új idők küszöbe, a melyen meg kell álla-

nunk s úgy a multa, mint a jövőre tekintve, életutunkat, élettörekvésünket tisztába kell hoznunk.

Ha csak a mi tanítónk volna oly véleményben, hogy a népiskolai tanítás föladata a *tankönyv beemlézése*, akkor nem is lopnám a tisztelt olvasók idejét. De hát ez még ma, általános nézet. Elannyira általános, hogy én ismerek népiskolai tanítókat, a kik a szó betűszerinti értelmében, lealacsonyítónak tartják a kézi foglalkozást s annak tanítását az iskolában. Reggeltől estig nagy buzgósággal bent kotolnak a büzös négyfal között, rágódva minden betűn minden hangon és nem vágyva az istenáldotta szabad levegőre, szabad mozgásra.

Ha csak privát-passzióról volna szó, hát Isten neki! De az emberi életről s életre nevelésről van szó s ez már meggondolni való.

Körül-körül utazgatván azt a bizonyos tanítói díjlevelet, különböző gondolatköröket veszek fel, talán könnyebben megérjük egymást és a dolgot is.

A mi *általános bevett szokásunk* itt Magyarországon, hogy nem a *végzett munkát* jutalmazzuk, hanem a *végzett időt*. Ez a régi bűnös szokásunk homlokegyenest ellenkezik az élet törvényével és minden előhaladásnak útját vágja. Ez a szokás az ő vaderőszak hagyománya mikor az erősebb kényszerítette a gyengébbet, hogy az ő kényére végezzen bizonyos munkákat, már olyanokat aminők időnként szokásban voltak, a fejedelmi és papi kényuraktól kezdve az utolsó ültetvényes rabszolgáig. A lényeg ma is ugyanaz, csak a forma, a keret más. Minden munkakörben, az ugynevezett *számárletrán* mozognak az egyének. Népinevelésünk is ezen a diszes letrán jutalmazza arravaló erőit. *Korpóllékokat* helyez kilátásba, évek száma szerint, a végzett munkáról nem is emlékeztet.

Az élet törvénye, a *hatásra* fekteti a súlyt. Tessék megfigyelni egy utszéli dudvát, egy ághegyen fejlődő rügyet, vagy az állatvilág kezdő alakját az őssejtet, vagy bármit, a fejlődés mindenütt a hatás nyomán indul. Nem a reggeli 6 órától esteli 6 óráig lefolyt idő, hanem a hatások ereje és arravalósága fejleszti ki az élet teljességét.

Bibliánk, az *élet könyve* szintén ezeket hangoztatja untig. Istenre mutat, a ki folyvást alkot, sohse pihen. Pál apostol a maga őszinte nyelvén kimondja, hogy a ki nem dolgozik, ne egyék. Krisztus Urunk nem napszámot ad szőlőmunkásainak, hanem munkabért, s a ki ez ellen zugolódik erősen megdorgálja.

Mi pedig még mindig *napszámot* adunk, a naplopónak is annyit, mint a hü munkásnak!

Végtelen örömmre szolgálna, ha a mostani szociális mozgalmakból az jönne ki, hogy a napszámfizetést minden vonalon eltörölnék s behoznák az egyedül igazságos *munka-díjazást* az élet és az evangéliom törvénye szerint, igaz előhaladásra közboldogulásra.

Mert addig ne is várjuk azt a jobb kort, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán. A napszám munka mindig elégedetlenséget szül és táplál, a mint-hogy van is módunkban tapasztalni, hogy mindenünnen fizetésjavítás után kiáltoznak, fenyegetőznek s bár végeredményben, ha mindenki követel, nincs kitől követelni, de azért ez a nagy gyomorkorgás, mint valami véstjósító földrengés, át-átmorajlik a társadalom minden rétegén.

Csak a népiskolánál maradván, sohasem tudtam megérteni azon idegenkedés valódi okát, melylyel néptanítóink igennagy része a közvizsgálatok iránt viselkedik. Mert elemi igazság, emberi természetünkben van,

hogy ha valami jót produkálunk, szeretjük azt közszemlése vinni s az elismerés többről-többré sarkal. Az iskolai közvizsgák mehetnek mintegy szellemi kiállítás számba. Nos akinek van mit kiállítani, szívesen kiállítja s a kinek nincs??

Itt következne az azán, hogy a kinek nincs, a *nincseért* ne fizessenek. Ha nincs érték, hát ne legyen ellenérték sem.

Olvastam az angol iskolázásról, hogy az állam bizonyos érték jegyek után adja az államsegélyt. Az értékjegyek minimuma meg van állapítva, a ki ennyit sem produkál, nem foglalkozhatik tanítással. A minimumhoz, a fizetés-minimum is meg van állapítva, a jutalom aztán ezentelül adatik s az eredményes tanítás csinos jövedelmet juttat a konyhára.

En ezt nagyon igazságosnak találok.

Persze, itt százféle kifogást lehet felhozni. Például: nem járnak rendesen iskolába, — nincs felszerelve az iskola, — nincs ahozértő, lelkiismeretes vizsgálat, — még tankönyve sincs minden gyermeknek, sok helyen nagy a létszám, stb. stb. Kifogás van és lehet.

De e kifogások mind elényesztethetők, vagy legalább minimumra szállíthatók okkal-móddal. Később meghányjuk-vessük a dolgot. Most pedig, mintha egyszer körülutaztuk volna azt a bizonyos díjlevelet, pihenünk kissé s úgy kezdjük egy másik kört.

Ez is kiválóan fontos és nagy figyelmet érdemel.

Azt látjuk, hogy a népinevelés munkáját nem méltányolja a mi társadalmunk.

A felekezetekről ne beszéljünk, különösen a magunk felekezetéről. „Szegény ember — komisz ember,“ jól mondta ezt Jókai. Mi, mint felekezet, elég szegények vagyunk ahoz, hogy fáin módra ne viselkedjünk tanítóinkkal szemben. Annyi a szükségünk, annyi a zörgetőnk, annyi a követelőnk, hogy azt se tudjuk, kinek adjunk s igensokszor — nem adunk senkinek.

Hanem ahogy a kegyelmes miniszterek kitérnek mindig a legelső nemzeti szükség kielégítése elől, ahoz csakugyan sokat kell emlegetni azt a hazafias meleg szívet, melyet fizetésjavítás helyett adnak bőven, minden büdzsettárgyalás alkalmával!

Általában véve, a népinevelés értékére vonatkozólag, a mi társadalmunk elismerése, nem valami magas fokon áll. S ezt az alacsony színvonalat kimutatja a népinevelőkkel szemben is. Vegyük csak figyelembe, hogy a törvényes kényszer iskolázás és birságolás mellett is, hány percent marad analfabéta s az iskolázók között mily tömeg a mulasztás. Szóval a szülők is, a gyerekek is, lehetőleg elkerülendő tehernek tartják a művelődést s a tanító uraknak sem utolsó öröm a vakáció! Különös dolog ez! Tessék csak felette kellő komolysággal gondolkodni. Igaz ez, hogy a nevelés olyan hasznos az egyének és a társadalomnak? A társadalom mintha nem akarná ezt igazul elfogadni.

A törvény megvan ugyan betűben, de az életben nincs meg. Nem tartják olyan hasznosnak a népinevelését s meg vagyok róla győződve, hogy ha a szülőkre volna bizva e *hasznos jog* gyakorolhatása, bizony nagyon megcsappanna a mostani percent is népiskolázásunknál. Hasznosabbnak vélik még a különböző segítőmunkát a családban, minthogy iskolába küldjék.

Emiatt aztán, a tanító urakkal szemben is, sokszor olyan visszás helyzetbe jő szüle és hatóság, hogy elismerés helyett, egész nehezteléssel látja benne azt a törvényes akadályt, mely miatt gyermekeinek nemcsak-

hogy hasznát nem veheli, hanem különböző zaklatásoknak és birságolásoknak van kitéve.

Bizony, őszintén szólva, tanítóink a társadalmi tisztesség létráján még elég alant állanak. A hol kimutathatja a nép — és pedig nemcsak a jónép az egyén iránt való tiszteletét, a társadalom különböző bizalmi hivatalainak betöltésénél, a tanítóság iránt alig van figyelme. Elkezdve a legalsó fokon, a községi képviselői tagságon, tovább a vármegyei bizottsági tagságon, vagy egyéb ilyesféléken, hacsak bizonyos korteskodás be nem segíti, magasztos közfoglalkozásának érdeme ritkán segíti be. Holott egészen természetes volna, hogy nemcsak hálából, hanem arravalóságból s ennek köz-elismeréséből, tanítóink helyzetesenek előtérbe, a kik ugyis közérdekért élnek. Hát aztán a pénzen hogy ne fukarkodnánk! Hogy ne állana elől egy nagy sereg, aztán egy hosszú semmi és csak úgy a népnevelők szükségai. Boldog Isten, mikor csak az opera ballerináinak évi fizetésjavításából 1000 (mond: ezer) néptanító fizetését emelhetné az állam 7—800 koronával. Dehát a népnevelés előtt ott áll a nagy hosszú semmi, mint a szomjas Zahara.

És épúgy panaszkodnak, elégedetlenkednek a népiskolán felül álló intézetek tanítói, kivéve az egyetemi tanárokat.

Ez a dolog pedig egy mély lélektani rejtély, melynek megnyitásához kulcsot kell hell keresnünk.

Két eset lehetséges.

Az egyik az, hogy *emberi természetünk*, nevelés által jobbra fejlődik, úgy az egyénre vonatkozólag, mint a társaságos együttélésre vonatkozólag, a midőn aztán a társadalom lelkiismerete tényekben mutatja ki a nevelés jóhatását.

A másik eset az, hogy a nevelés, nagyrésztben csak eltöltött idő az iskolában, olyan szükséges rossz mely a multból maradt reánk s melytől szabadulni szeretnénk, mint az adófizetés alól és így végeredményében az *emberi természet*, minden nevelési kényszerítés mellett is marad az, a mi olyanná lenne iskolázás nélkül is.

Emberi természetünk nemesedéséről, javulásáról van szó. A szív érzületéről, mely embert emberhez köt s egymáshoz való viszonyát bensőbbé, szivélyessé, segítővé teszi. Mint a vad fába, ha nemes galyat oltunk, egész lényét átváltoztatjuk s nemcsak termése lesz élvezhetőbb, hanem a fa növése, alakja, egész kinézése kedvesebbé válik. Így az embernél is, az iskolázás hatása ha tényleg megvan, mint egy új egyen hoz létre.

Vajon általában tapasztalható-e ezen jó hatás?

Mert hogy az emberen kívül álló dolgokban, p. o. gazdálkodás, építkezés, ipari foglalkozás, szóval a kézügyességi technikai műveletek mutatják a megfelelő iskolák hatását, ez nyilvánvaló, de az emberi érzés finomodásával nincs szerves összekötetésben.

A technikai műveltségnek, már az ősumir-mavadványok, vagy ősegyiptomi emlékek, kitűnő bizonyosságai s némely műveletekben ma sem vagyunk előbb, építkezés, közutak, közgazdasági csatornázás, holott az emberi érzés durvasága nyilvánvaló amaz időben.

Tehát ma? Főként éppen ma?

Nem helyezek súlyt a mostani zavaros szociális viszonyokra, ezek inkább helyi és időbeli tünetek. Csak afelett tünődöm, hogy ha népnevelésünk alkalmas eszközökkel működik, miért van oly csekély hatása éppen azon téren, melyen működik, t. i. az ember értelmi és érzelmi színvonalának emelésére.

Mert népünk általában, ma sem érzi a nevelés

szükséges és hasznos voltát. Ma sem érzi a nevelés nemesítő hatását s ebből folyólag bizonyos hálát a nevelők iránt, a mely hálát kimutatna azok megbecsülésében, anyagi szükségleteiknek szíves megajánlásában.

Vagy talán *nem arravaló* eszközökkel dolgozunk?

Mert az tény, hogy a gyermek esze és szive tanítóinak alakító hatása alá kerül. Akár egy darab anyag az iparos keze alá. Azt látom, érzem, hogy a durva anyag mennyire átváltozik az iparos keze alatt. Azt is látom, éreznem kell, hogy a gyermek esze és szive, azaz értelme és érzése, hogyan változik át a tanító ráhatása alatt. Ha átváltozik, meg kell látnom az átváltoztatást. A társadalmi együttélés jelenségei mutatják a hatást.

Nos, ez a hatás, nem igen biztató.

Mindenki panaszkodik, elégedetlenkedik.

Tisztelettel kérek minden gonolkozó embert, ne tessék ezt kis dolognak venni s rajta könyvedén átsiklani, mert ez nagyon is megérdemli a legkomolyabb figyelmet.

Miért nincs kellő hatása a mi nevelésünknek?

Az elkeseredett pesszimizmus azt válaszolja: mert az ember, alapjában, nem javítható; életmódjában, külső formális magaviseletében mutat változást de benső lényegében „mindig előre mász s harap!”

A kik pedig az ilyen négylábu tudományt nem hajlandók bevenni, azok, nem tagadhatván a csekély javulást, másfele néznek a baj kuffeje után.

Ki-ki a maga lelke látóképessége szerint.

Mi pedig, mintha megint körüljártuk volna azt a bizonyos díjlevelet, vegyünk egy nyugodt lélekzetet s kezdjünk új kört.

Voltam olyan időben és helyzetben, hogy itt a magam fészkeben, egész új nyomokon indulhattam népnevelésünk terén. Ugy látszott, hogy az új nyomokon új és szebb célokat is érünk el.

Engedelmet kérek, hogy olyan bizalmasabb társalgás formában folytatom, mintegy sétálgatva ama bizonyos díjlevél körül; de tényeket akarok elbeszélni, mintegy hétköznapi munkaközben mutatva be embereket és dolgokat,

1888 év szeptemberben jött hozzánk egy ifju ember, Csurka István, egyenesen a debreceni képezdeből s az én szívemet első látásra bizalomra hangolta. Később még inkább tapasztaltam, hogy lehet vele beszélni a maga nótájáról, dacára, hogy kitűnő oklevele volt, tehát beszélgettem, mindig bizalmasabban, mindig mélyebben, már csak azért is, mert a vallást magam tanítottam, azelőtt az éneket is, sok más egyebet is, aztán az ifju tanító urat, szerencsétlen tüzhálalt halt előde özvegye és árva családja iránt segítő szivességéből, házamba fogadtam, együtt együtt kosztoltunk s így volt alkalmunk is beszélgetni az embernevelés nagy kérdéseiről. Egyszer aztán azt mondtam az én ifju barátomnak, egész komolyan: tanító ur! vegye úgy mintha semmi előzetes ismerete nem volna kezdődő mesterségéhez mintha most együtt vetődünk volna ama bizonyos szigetre, csináljunk kunyhót, előtte kertet, tekintsünk minden gyermeket egy-egy Pénteknek, lássuk mire tudunk menni!

Az ifju ember nem mondott ellent, csak azt kívánta, vegyem magamra a felelősséget, a mit én szívesen vállaltam.

Akkor építettem új iskolát, új telekre, felszerelve tornaeszközökkel a tágas játszóteret, azután alkalmas területet faiskolának. Az iskola és utca közt kellő terület volt elhagyva virágos kertnek. Erre a virágos

kertre és faiskolára igen nagy sulyt helyeztem s örömmel láttam a tanítói oklevélben, a gazdasági tudományokból bejegyzett kitünő jegyet, a mi jó reménységgel töltött el.

Tehát elkezdődött a munka. Legelső nyomát láttam a virágoskert rendbehozatalában. A gyermekek nagy örömmel kitisztogatták, felásogatták, egy kerekágy közepén szépsugárnövésű csipkefa volt, nagyon alkalmas rózsaalany, tanító ur kikeresett egy alkalmas karónak való akác-suhangot, szép egyenest, mintegy 4 méter hosszúságban elvágta, szépen meghántott és leverte a rózsafa mellé, vékony végivel a földbe! Mikor én ezt megláttam, így szóltam hozzá jókedvvel: vegye úgy tanító ur, hogy ez a levert karó, tanítói oklevelének hitelesítő pecsétje! Sokat neveltünk, adandó alkalmakor ezen karó miatt és felett és sokszor láttuk az iskolai szép elméleteket fejtetőre állítva a gyakorlati élet porondján, kótyagos fejeket imbolyogni pipaszár lábakon, felüllevő sulyponttal próbálkozván szillárd álláspontra szert tenni. Lássá kedves öcsém, mondtam én, ezek az iskolás növendékek, mindannyi beoltandó vadalyok, támaszt is keresnek, szilárdan álló karót, gyámoszlopot olyat, aki értelmében, szívében, akaratában, szilárdan áll, fenntart, erősít, nyugtot ad, amelyhez a ki támaszkodik, nem imbolygó nádszálhoz támaszkodik... és így tovább mindig jobban belemelegedtünk, buvárolva a legkitünőbb hazai és külföldi neveléstani munkákat, mindenekfelett figyelve a nagyélet lüktetését, keresve értelmet és irányt.

Mindezekről pedig tanuságot tehet ma is Csurka István, a kit, fájdalom, elvitt tőlünk Debrecen, miután jól megtanulta, hol van a dolgok sulypontja.

Hogyan tanulta meg? Hogyan gyakorolta? Ennek elbeszélése adja kezünkbe ama rejtély kulcsát, melyről fentebb beszéltem.

Mit kell nevelnünk a gyermeknél? Ebből indulunk ki. Azt, a mi meg van nála kicsiben.

Teste van, értelme van, rokonérzése vagy erkölce van. Mindezek erők, tehetségek, lehetőségek, kismértékben. És pedig arra való erők, tehetségek, hogy megnövekedve, munkába álljanak, alakítsanak teremtsenek.

Ezt a legegyszerűbb paraszt ész is beláthatja, hogy az erő rendeltetése: *a hatás*. A mi erő a testben van, az hat alakítólag az anyagra. A mi erő a lélekben van, az észreveszi az okokat s ezeket összekötve tervvel, mintákat készít. A mi erő a szívből, vagy lelkiismeretben van, az mindig üti a vasat, hogy meleg legyen, vagyis ösztönöz a megismert jódolog véghezvitelére.

A ki arra vállalkozik, hogy az emberben levő kiséreket ható erőkké növelje, annak a maga életével és példájával kell megbizonyítania, hogy erői ily megnövekedett ható erők.

Első követelmény, hogy a tanító ne szégyelje a testi munkát, sőt legyen az ránézve gyönyörűséges iga és könnyű teher.

Különös... hát *mi célja* van az embernek keze? Minő sötét van még a mi fejünkben és szívében, hogy szégyeljük a kezünket, *célja szerint*, használni!

Kezdtünk dolgozni mindnyájan. Én mentem elől. Az új iskola környéke átalakult. Délre néző eleje gömb akáccal izlésesen beültetve, kellemes hűst adva, udvara játék téré rendezve, faiskolája felosztva, oltványos és aöldséges táblákra, fiuknak, leányoknak, kosárnak való zranyszál is ültetve, aztán ribizli, köszméte, a jó gyer-

mekek számára, aztán csinos virágos kert az utca mellett. Az iskola legyen minta mindenben a mi szép, jó, hasznos, kellemes, ez az élet leckéje és nem a betű.

(Vége köv.)

Andrássy Kálmán.

Református lelkész baptisták gyülekezetében.

(Folytatás és vége.)

És most vegye kezébe *Farkas* barátom is a maga bibliáját, — mondám — s beszéljünk együtt ennek a szent könyvnek az alapján. Ti baptisták bibliás emberek vagytok, tetszések szerint járok tehát el, ha a bibliából beszélek hozzátok. Önt barátom bizonyára Eféz IV. 22—24 olvasása tette társaival együtt baptistává, a mely helyen, — elolvastuk együtt a gyülekezet előtt minden bármelyikünk által felhozott szentirati helyet a mely helyen az ó ember levetkezéséről és az új ember felöltözéséről van szó. Augustinust pedig, ezt a nagy egyházi atyát Róm. XIII. 14. olvasása térítette meg, a melyben az előbbinek megfelelő gondolatok vannak, és ő mégsem lett baptistává.

Fölvettem ezután több szentirati helyet a megtérésről és az újjászületésről, megállapítottam, hogy mit jelentenek e nagy keresztyén fogalmak, hogy a megtérés kegyelméért imádkozni kell, hogy ez a kegyelem csak rész szerint, munkálkodik idelelenn mi beanünk és a mint Pál apostol nem kérkedett az ő újjászületésével, sőt inkább csak a maga nyomorult elvetett állapotával dicsekedett, holott őt maga a megdicsőült Krisztus hívta el, mint választott edényét, nektek sem volna szabad, baptista testvéreim, mondám annyit dicsekedni a ti megtéréstekkel, újjászületéstelekkel, világosságokkal, mint a hogy azt imádságában *Farkas* barátom tette. Természetesen a támadás ellen *Farkas* védekezni igyekezett, de nem tudott mit szólni a következő támadásomra: ugy-e, szeretett testvérem, az újjászületett emberben meg kell lenni a krisztusi alázatosságnak is?! Igenis az hozzátartozik az újjászületéshez — felelt kérdésemre *Farkas*. Noshát hol van meg önben ez az alázatosság s miben áll tehát az ön újjászületése, ha mikor közlebbi ittlétem alkalmával kértem önt, hogy jöjjön el az általam hirdetett ige hallgatására református templomunkba ön azt felelte erre, hogy nem jöhet el, mert én nem vagyok újjászületett ember lelkész urnak szólit tehát elismeri, hogy az egyháznak szolgálja vagyok, maga mondotta az elébb, hogy tudományosan képzett embernek tart, magáról pedig azt mondá, hogy tanulatlan, iskolázatlan ember, — és imé hogy is áll ez a mi dolgunk? Ön a tanulatlan, az iskolázatlan ember nem jó el a mi templomunkba, hogy meghallgasson engemet a lelkészt, az ön szerint tudományos embert én pedig eljöttem ide az ön meghallgatására, egyházi beszédét meg is dicsértem s azt mondtam bibliai szóval, hogy az én kévéim meghajlanak az ön kévéi előtt. Mondja meg kérem, melyikünk részéről van itten a nagyobb alázatosság az újjászületésnek e biztos mutatója?! Láthatja mindenki, hogy én önnél alázatosabb, tehát keresztyénibb lélek vagyok, ne dicsekedjek tehát újjászületett voltával.

Ezután szentirati helyeket olvastunk együtt arról, hogy teljes joggal ki hirdetheti az evangéliumi igazságokat s fejtegettem, hogy a gyülekezeti jórend kedvéért szükség van a lelképászorokra, majd a Heidelbergi kátéból a 32. és 54 kérdések alapján a keresztyén névről és az egyház fogalmáról beszéltem előttük, s mikor végre is arra az eredményre jutottunk, hogy mi tulajdonképen mindenekben egyetértünk egymással, föl tettem elibök a kérdést, hogy volt-e hát, van-e hát valami különös indokuk az ő különválásokra s felolvastam előttük, mint pompásan megfelelő alkalmi helyet vagyis bibliai mondást Zsid. X. 19—25 verseit. Térjete vissza hozzánk Atyámfiai hiszen ha én a vámospércsi gyülekezetet rendes lelkésze volnék, én is azt iratnám arany betűkkel templomi katedrám felibe, a mi itt van írva e fejem fölött függő táblán: „Mi pedig prédikáljuk a megfeszített Krisztust.“ Hiszen a megtérésről az újjászületésről mi is csak úgy gondolkozunk mint ti. „Visszamennék mi a lelkész ur gyülekezetébe, de oly sok ott az Istenkáromló, a bünös,“ — szólalt fel egy asszony a gyülekezet köréből. Ugy van mi közöttünk sok a bünös, feleltem, mert mi mindannyian bünösök vagyunk Isten előtt. Erőtelen és bünös szolga vagyok én magam is, de hát ha ti annyira tiszták, ártatlanok és szentek vagytok, a hogy azt magatok fölül képzelitek, álljon fel az közületek ki magát ilyennek tartván, követ akar reám, a bünösre dobni. Itt állok előttetek hát, dobja rám közületek a tiszta az itéletnek követ.

Ti tehát azért nem akartok visszajönni mihozzánk, mert mi közöttünk sok a bünös? Hát ti, bibliai keresztyének, elfelejtitek azt, hogy Krisztus Urunk együtt evett a publikánusokkal és bünösökkel s egy asztalnál ült és egy tálba nyult az ő áruló tanítványával is? Hát ti nagyobbak volnátok a Krisztusnál, hát mi gonoszabbak volnánk Judásnál, a mesterét eláruló tanítványnál?

Ilyenformán folyt tovább a mi beszélgetésünk, melyet a teljes gyülekezet lélekzet visszafojtva hallgatott s midőn ismét kértem őket, hogy jöjjenek vissza, egyházunkba, hiszen mi közöttünk tulajdonképeni különbség úgy sincsen, egy asszony felállott a baptisták közül, s azt mondá, hogy igenis nagy különbség van mi közöttünk, és ő közöttük, mert mi kisdéd korukban megkereszteltetjük gyermekeinket, ha pedig csak akkor kereszteltetik meg azokat, mikor felnött korukban hátat fordítanak a bünnek s megtérven újjászületnek, ők sehol sem olvashatják a bibliában, hogy a gyermekeket meg kellene keresztelni.

Az a nagy baj ti veletek, atyámfiai feleltem erre, hogy ti megállapodtok a bibliánál s elfelejtitek, hogy annak megiratása óta immár 1900 esztendő telt el; hogy az élet szükségével, a történelem tanulságaival ti nem számítottok kellőleg, én azonban nagyoo jól tudom, hogy az évszázadok hosszú folyama alatt rengeteg sok vita folyt a gyermekek megkeresztelésének, vagy meg nem keresztelésének kérdéséről és hogy a felnöttek megkeresztelése, vagyis vízbemerítése sok helyen mennyi nehéz akadályba ütközik. Az a bajotok tinéktek, hogy a bibliából kiválasztotok egyes tételeket, azokat a melyik tinéktek legjobban megfelelnek és azokra építitek föl hitrendszereteket. Nincs benne a bibliában, igaz, a gyermekkereszttség, de benne van az, hogy Krisztus megmossa az ő tanítványainak lábait, kérdem önt *Farkas Jzsef* barátom, megszokta-e ön hallgatóinak lábát mosni, a hogy azt Jézus tette? Köszöntik-e önök egymást szent csókolással mikor itten egybegyülekeznek, mint ahogy azt Pál apostol a korin-

tusbelieknek elrendelte? Önök tehát nem kereszteltetik meg gyermekeiket, csak mikor azok nagyokká levén, hátat fordítanak a bünnek. Jól van, lássuk hát ezt is. Van-e köztetek, baptista asszonyok, van-e olyan valaki, ha van álljon fel az illető, kinek két gyermeke van, egy fia és egy leánya? Felállott erre egy asszony. Úgye két gyermekét Isten neve félelmében, szeretetében, tiszteletében s az emberek megbecsülésében igyekszik nevelni? kérdeztem a baptista asszonytól. „Igenis, úgy igyekszem nevelni őket, lelkész ur!“ Nos hát nekem is van két gyermekem: egy fiam és egy lányom; én is Isten félelmében, szeretetében, tiszteletében az emberek megbecsülésében igyekszem őket nevelni, csak hát az a különbség, a maga gyermekei és az én gyermekeim között, hogy a magáéi ninesenek, az enyéim pedig meg vannak keresztelve. Kérdem, hiszitek azt ti baptisták, hogy az én két megkeresztelkedett gyermekem ne volna olyan kedves Isten előtt, mint a ti meg nem keresztelt gyermekeitek, ha különben egyformán jók és tisztességesek? Nem is mondjuk mi azi lelkész ur?“ mondották a baptisták közül többen. De hát akkor, mondjátok meg, miért váltatok ki közülünk, ha vallásotoknak ez a leglényegesebb elve, a felnöttek keresztelése sem válik be eléggé jól köztetek? tettem föl elibök a kérdést, a melyre ismét csak azzal feleltek hogy sok közöttünk a bünös.

Ha ti minden áron baptisták akartok maradni, neveltessetek gyermekeitekből papokat, kik majd a ti hitetek igazait fogják néktek préceikálni; Angolországban vagy Amerikában kinevelik azokat és ők, mint majd művelt, tanult emberek, megóvnak benneteket a hitrajongás, a tulzás veszélyeitől, adtam nekik a jó tanácsot.

Végül felolvastam előttük az Apponyi-féle rendeletet, s tudomásukra hoztam, hogy amennyiben ők Székelyhidon egy nem lelkész jellegű ember előtt tértek át áttérésök érvénytelen, mert csak a budapesti az országban levő egyetlen baptista lelkész előtt lehet érvényesen áttérniök. Nyugodtan vették a dolgot, hiszen tudomásuk volt már nekik arról, s csak azt kérdezték tőlem, hogy vajjon eddigi istenitizeteinkre összejöhetnek-e azután is? a mire én azt feleltem, hogy ezt a polgári hatóság aligha fogja megengedhetni. „Mi tudjuk pedig a bibliából, mondá erre *Farkas Róm. XIII—1*-ből hogy minden lélek a felső hatalmasságoknak engedelmes legyen.“

Ezek után felolvastam még előttük Eféz. 19—22-t, s ezzel óhajtasomat és reményemet fejezvé ki, hogy visszatérnek hozzánk, megáldottam őket, *Farkas* imádkozott, reám, munkámra is áldást kiviánt, majd énekeltek egy verset, és én eljöttem közülök. Kértek mindannyian, hogy menjek vissza máskor is közéjük, és úgy a mint most tettem, beszéljek hozzájuk.

És mi az eredmény? kérdezi tőlem teljes jogsultsággal mindenki.

Egyelőre nem tudok erre semmitsem mondani, mert csak a jó Isten láthat be az engemet hallgatott vámospércsi baptisták szívébe, de valamely negatív és pozitív eredményről mégis beszámolhatok.

Az egyik az, hogy amaz estve óta Budapestről, a baptisták központi helyéről egy hivatalos csomag érkezett vámospércsi református lelkészi hivatalunkhoz, 42 áttérési bizonyítvánnyal, amelyek a székelyhidi áttérési bizonyítványok másolatai, budapesti dátumra váltva át azokat.

És én, több illetékes férfival megbeszélvén e dolgot, ez okmányokat kénytelen vagyok elfogadi, és

pedig azért, mert annak idején az áttérési kétszeres jelentkezés a vámospércsi ref. lelkészi hivatalnál megtörtént, és arról nem rendelkezik a törvény, hogy az ilyen jelentkezések hatálya bizonyos idő elteltével megszűnnek, de más oldalról meg az sincsen kimondva semmiféle törvényben vagy rendeletben, hogy melyik lelkész vagy hitközségi elöljáró illetékes a felvételre, s ennél fogva illetékes minden bevett vagy elismert felekezeti elöljárója így az elismert budapesti baptista elöljáró is.

Egyébként az én baptistáim kötelezték magokat, hogy bemutatandják épen most, miniszteri megerősítés alatt levő szervezeti szabályzatukat, a mely szerint a magyarországi összes baptisták a budapesti baptista hitközség területéhez tartoznak.

Föllépésem második eredménye pedig az, hogy egy baptista asszony, kinek már három keresztleetlen gyermeke van, s a negyedikkel most várandós, amint hallom, kijelentette, hogy mind a négy gyermekét megfogja kereszteltetni. A többi baptista pedig esetleg had menjen a maga útján, mert bajos olyan szekér után futnunk, a melyik nem akar bennünket fölvenni. Mint fogházi lelkész némi illetékességgel mondhatom, hogy a térítés munkájában könnyebb dolgom van az elvetemdedt gonoszokkal, mint a magokat szenteknek tartó rajongókkal.

Egyet minedenesetre tudok, és ez az, hogy szeget ütöttem beszédemmel sok baptista fejébe; szentül is remélem, hogy a mely reformátusok e helyen hallgattak engemet, azok nem lesznek baptistákká soha, és ha az az asszony csakugyan megkeresztelteti a maga négy gyermekét, vagy ha akár nem keresztelteti is meg azokat kérdem, hogy vajjon kárba veszett volna teljesen az én munkám?

Csiky Lajos.

TANÜGY.

Tanári gyűlés.

Az Országos Református Tanáregyesület választmánya f. hó 2-án Debrecenben gyűlést tartott. Kár, hogy az időjárás a választmány nem debreceni tagjait visszariasztotta a gyűlésen való megjelenéstől. Mindössze hatan jöttek el. A helybeli tanárok azonban szép számban vettek részt a tárgyaláson.

A gyűlést Dóczy Imre elnök a megjelentek szives üdvözlésével nyitotta meg. Azután röviden jelezte a gyűlés tárgyait. Majd fölémelte azt a méltatlan támadást, mely az egyesület vezetését érte, kinyilatkoztatván, hogy a vezetőség a fennforgó fizetésrendezés tárgyában mindent megtett, ami módjában és hatalmában állott. S ha valami nem sikerül e részben az nem a vezetőség hibájából történik. A fizetésrendezésre nézve abban a véleményben van, hogy a rangsoros, fokozatos fizetés nem egyezik meg sem a tanári hivatással, sem az iskola szellemével. Különösnek találja hogy míg néhány évvel előbb a középiskolai tanárság az anciennitások fizetésrendezés (Széll-Wlassics-féle tervezet) mellett foglalt állást, most az áramlat ellenkező irányban kezd megindulni s a rangsoros fizetésrendezést kívánja. Szükséges ugyan Dóczy, hogy mi felekezeti tanárok, akiknek fizetésrendezése az állami tanárokéval szoros kapcsolatban áll, ebben a kérdésben

hallassuk nézetünket, mely szerinte más nem lehet, mint amely az anciennitáson alapul.

Az elnöki megnyitó után S. Szabó József főjegyző tett jelentést az egyesületi igazgatóság legközelebbi működéséről főként a közgyűlési határozatok foganatosításáról. Előadta, hogy a szatmári tanárikar az elhunyt Borsos Benő helyére Bakesy Gergelyt, a kolozsvári pedig a lemondott Dr. Imre Sándor helyére Szathmáry Ákost küldte ki a választmányba, akik mindketten meg is jelentek a gyűlésen, mely szivesen üdvözölte őket. A Magyar Olvasókönyv II. kötete befejezéséhez közel s áprilisban kikerül a nyomda alól. dr. Gulyás István és dr. Mitrovics Gyula szerkesztik. Hasonlóképen nem sokára nyomda alá kerül a Kiss Lajos Oknyomozó Magyar Történelme is (VIII. o. számára), melyet a bírálók már átnéztek. A jövő 1907/8 isk. évre már e könyv is használatba vehető.

Dr. Antal Géza alelnök, pápai theológiai tanár tájékoztatta azután a választmányt a felekezeti tanárok fizetésének állami kiegészítéséről és jelentette, hogy e tárgyban az egyesületnek a kultuszminisztériumhoz tett felterjesztését csaknem minden pontjában figyelembe vették s ahhoz képest fog a fizeteskiegészítésről szóló munkálat még e hó folyamán megjelenni.

Dr. Gulyás István pénztárnok jelentése kapcsán tudomásul szolgált, hogy Dóczy Imre elnök belépett az egyesület alapító tagjai közé.

Sinka Sándor központi alelnök hosszabb kimerítő előadásban ismertette azokat a reformokat, amelyeket Marton Sándor kecskeméti tanár terjesztett be a közgyűlés határozatából. E reformjavaslatok közül a választmány első sorban azt tartja elfogadhatónak, amely azt kívánja, hogy a tankönyvek minél rövidebbek legyenek és ha egyszer valamelyik tankönyvet elfogadnak, azon legalább három évig ne változtassanak.

Sinka Sándor előadta a javaslatokhoz csak azt fűzte hozzá, hogy a tanárok behatódott figyelmet fordítsanak a tantervre és a tantervi utasításokra, mert csak így remélhető az iskola munkájának megkönnyítése és a tanítás színvonalának emelése.

Szatmáry Ákos, a kolozsvári kollegium küldöttje beszélt azután. Küldői nevében üdvözlö a választmányt majd előterjeszti az egyesület közgyűlésének megállapított programtervezetét. E szerint a református tanáregyesület legközelebbi közgyűlését május hó 22-én és 23-án Kolozsváron tartja az ottani kollégim háromszáz éves jubileumával kapcsolatosan. Ezen a közgyűlésen dr. Imre Sándor kolozsvári egyetemi magántanár fog felolvasást tartani, Apáczai Csere Jánosról, a kolozsváriak hirneves tanáráról. Az ő kolozsvári működése megkezdésének a f. évben van kimutathatólag 250-ik fordulója. Tehát ez év reá nézve is, jubiláris esztendő. A jubileummal kapcsolatos közgyűlés részletes programját a kolozsvári tanári karral egyetértőleg az egyesület igazgatósága állapítja meg.

S. Szabó József főjegyző a múlt évi sárospataki közgyűlésen indítványozott egyesületi közlöny ügyében tartott minden irányban tájékoztató s pontos számadatakon nyugvó előadást javasolván havonként a nyári hónapok kivételével egy 16 oldalú iv terjedelmű egyesületi értesítő kiadását ezen felül egy 5 iv terjedelmű füzetben a közgyűlési felolvasások közzétételét. A választmány ugyan a javaslat megvalósításától nem idegenkedett, de tekintettel főként az Iskolatörténeti Adattára tett tetemes tulkiadásra, a közlöny megindítását ez idő szerint elhalasztani kívánta.

Végül dr. Antal Géza indítványára készségét

nyilvánította a választmány a megkivántató előzmények után a konvent utján létrehozott *Szemelvényes Biblia* kiadására.

KÖZÉLETÜNK.

Az új énekeskönyv ügye.

Az egyetemes zsinat énekügyi bizottságának f. é. január hó 30-ikán tartott gyűlésén jelentős lépéssel haladt előre az új egyetemes énekeskönyv ügye a megvalósulás felé. De bármily jelentős legyen is a lépés, távolról sem kell gondolni, hogy az új énekeskönyv közreadásától csak rövid időköz választana el bennünket. Az egyetemes énekeskönyv ügye, a változtatás jelentősége sokkal komolyabb, a megfontolás tárgyai, sokkal számszerűbbek, a próba énekeskönyv által figyelmen kívül hagyott vagy éppen lerontott érdekek megóvása és érvényesítése sokkal nehezebb, sem mint a vérmes reményességnek kedveskedni tudhatnánk a hamari megjelenés kilátásával.

Kétségtelen, hogy az intézésnek azon faktorait, — a kiknek elvük az „inkább semmi új, mint fogyatékos” — mint eddig is érte, éri ez után is gáncsolás; hogy a parciais érzés vádja ezután is melegen fog tartatni mindazokkal szemben, a kik az új énekeskönyv életbe léptetésével járó rázkódtatást, mint hátrányt scrupulózusan mérik össze az újítás tárgyi előnyeivel; de a subjectiv érzékenységnek mindig alárendelt helyen kell maradni a közélet nagy érdekeivel szemben; s megnyugtanni magát azzal, hogy az ellentétes álláspontok nem a kimélet telegráfján szoktak egymással üzenetet váltani.

A zsinat egyeteme az új énekeskönyv ügye iránt tanusított magatartás tekintetéből három kategóriába osztható. A többség meglehetősen lágyemeleg közönyt nézi és kezeli az egész ügyet, a kisebbség, mely érdeklődik, két csoportba osztható a radikális és konzervatív életbe léptetők csoportjába.

Amazok alig számba vehető fogyatéket állapítanak meg a próba énekeskönyvben s ezt is talán csak azon általános igazsággal szemben tartozó concessiónál fogva, hogy emberi mű tökéletes nem lehet; ők hajlandók lennének a próba énekest, minden további átdolgozás nélkül egyetemlegesen kötelező énekeskönyvként azonnal életbe léptetni. A francia „cherchez l'inconnu,” „cherchez le nonveau” hatása alatt indokoltnak tartják a minden réginek, megszokottnak hadüzenést s az átdolgozók különben igen tiszteletre méltó egyéniségét, értékes munkáját megbántva érzik az újabb átdolgozás szükségének hangoztatása és követelése által. Ezek szükségét látják ugyan a mostani énekeskönyvek átdolgozásának, belátják az egyetemes egyházra háramló jótékony hatását az egységes énekeskönyv használatának; de a próba énekes könyvet legjobb akarat mellett sem tudják tartani olyan értéknek, a minek, fejében a változtatás kockázatába érdemes lenne bocsátkozni, nem tudják felismerni benne azt a tartalmi erőt, a mely le tudná sikerrel küzdeni a használatban levők rivalitását, a minek győzelmi esélyeit a megszokotthoz való ragaszkodás nagyon is való színművé teszi s épen ezen meggyőződésnél fogva az újabb átdolgozást s újabb próba énekeskönyv kiadását sürgetik. A radikálisok ellenvetése kéznél fekszik: hogy az egyetemes énekügyi

bizottság 1878 óta immár harminc esztendeje dolgozik s ha eddig nem sikerült megteremteni a jót, az ezutáni jobb siker reményét csak azok hangoztatják, a kik a mindenáron való elodázáshoz igyekeznek összekeresni az alkalmakat. Megjegyzendő azonban, hogy az egyetemes énekügyi bizottságnak 1878-tól 1900-ig terjedő működése egy pár füzetkének a közrebocsátásában kimerült; 1900-ban látott lázas gyorsasággal a munkához, a mit három év alatt be is fejezett s közreadott a próba énekeskönyv formájában. Az énekügyi bizottság tagjai külön munkálkodtak; vezéreszme, alapelv, elvi kapcsolat, egység és érintkezés hiányzott a munkálkodásból, mert az összejövetelnek néhány s futólagos alkalma azoknak az érvényesítéséhez, de még az átérzéséhez sem volt elég. Az összefoglaló szellemnek szintén rövid idő állott rendelkezésére s ennek tulajdonítható, hogy az újítások és változások jelentősége csak a régítől való pusztá eltérésben, s nem a régiék fölé emelkedésben határozódik. Ha a munkát a rendelkezésre állott 30 év között egyenletesen oszlott volna el, bizonyára más lett volna az eredmény.

A konvent, mely az egyetemes énekügyi bizottság munkáját a zsinattól nyert jogánál fogva jogositva lett volna egységes énekeskönyvként életbe léptetni, nem látta a munkát olyannak, hogy ez alig jellemezhetően fontos újítási ügyben a felelősséget vállalni merte volna; elrendelte a próba énekeskönyv kiadását, mi által módot nyújtott az illetékes faktorok minél szélesebb körének a bírálatot megejteni és véleményt nyilvánítani. És az eredmény igazolta a konvent aggodalmát. Az öt egyházkerület közül négy egyházkerület kimondta, hogy próbaénekeskönyvet nem tartja alkalmasnak arra a nagy jelentőségű szerepre, hogy egységes énekeskönyvként kötelező használat erejével foglalja el helyét a magyar református egyház liturgiájában. Az egyházkerületek véleménye a konventet arra indította, hogy mivel 30 év munkája is ilyen tenger sok kifogásokkal kerül le az egyházkerületek és egyes szakemberek bírálatának bírói asztaláról, feladja a reménységét is annak, hogy ez időszert új egységes énekeskönyvvel mozdíthassa elő a liturgiai unio ügyet. Napi rendről levételt indítványozott tehát.

Az énekeskönyv ügye ilyen stádiumában került az 1903. nov. 10-ik napján megnyílt egyetemes zsinat III-ik ülészáka elé. A zsinat nem helyezkedett ugyan a napirendről levétel álláspontjára s kimondotta ugyan, hogy a próba énekeskönyv a további munkát alapjául elfogadjatik, mindamellett azonban osztva a kerületek nagy többségének s a konventnek jogosult aggodalmát a próba énekeskönyv gyökeres revíziójának szükségét mondta ki s egy tíz tagú énekügyi bizottságot választott, melynek feladatává a revízió alapelveinek megállapítását, illetve az ez irányban teendő javaslat előterjesztését tette.

Ime tehát a zsinat többsége a próba énekeskönyvnek még alapelveit sem találta olyanoknak, melyeknek még sikerült kivitele is alkalmasossá teendette volna egységes énekeskönyvként leendő használatba vételre a a próba énekeskönyvet, hanem a revízió szükségét látta visszamenni egészen az alapelvekig.

Az olvasó meg fogja látni, hogy a munkálatnak azon alapelvekre fektetése, melyeket a bizottság javasol nem jelent olyan nagy mennyiségű munkát, mint a minőnek ennek a kijelentésnek (hogy t. i. a további munkát új alapelvekre fektetendő) a perspektívájából nézve első tekintetre látszik, mert hiszen a bizottság javaslatát ez az alapelv dominálja, hogy a magyarországi és erdélyi énekeskönyv felveendő darabjai lehe-

töleg változatlanul kerüljenek be az új egységes énekeskönyvbe. A változatlanul hagyás pedig soha se jelentett nehéz és hosszadalmas munkát.

A zsinati énekesügyi bizottság a következő javaslatot terjeszti a zsinat elé :

* * *

Főtiszteletű és Méltóságos Zsinat !

1042. sz. határozata alapján van szerencsénk a a próba énekeskönyv revíziójának alapelveire vonatkozó javaslatunkat a következőkben terjeszteni elő :

I. Az anyag terjedelme.

a) Az új énekeskönyvbe mind a 150 zsoltár felveendő egyes zsoltárok rövidítve az eddig sem használt versek elhagyásával.

b) A próba énekeskönyv gyengébb s a könyv árát és terjedelmét szükségtelenül növelő darabjai az új énekes könyvbe nem veendők fel.

c) A katekizmusi énekek mind az 52 urnapra felveendők.

d) Temetési énekek mérsékelt számban az új énekeskönyvbe felveendők.

e) A „Hymnus“ mellé a „Szózat“ is felveendő.

f) Az erdélyi énekes könyvnek több hely biztosítandó belőle minden közhasználatba átment darab felveendő.

II. Az átdolgozás szelleme.

a) A magyarországi és erdélyi énekeskönyv felveendő darabjai lehetőleg változatlanul hagyandók csak a legérzékenyebb szükség esetén az értelmet zavaró avult vagy izlést sértő helyek és szavak változtatandók.

b) A dogmatikai hűségre kiváló gond fordítandó különös tekintettel a váltás tanára.

III. A beosztás.

A magyarországi énekeskönyv beosztása megtartandó vagyis az első részbe jöjjenek római számokkal jelölve a zsoltárok második részbe az összes kezdő illetve felálló énekek : „Hymnus“ „Szózat.“ A harmadik részbe pedig arabszámokkal jelölve a dicséretes és folytatásul 239 és köv. sorszámozással a fölvehető erdélyi és új énekek évkör szerinti beosztással negyedik részbe a temetési énekek.

IV. A külső.

a) A próba énekeskönyv szélességi és hosszúsági méretei maradjanak.

b) A nyomásnál a próba énekeskönyv betűi maradhatnak.

V. A dallam.

a) A rithmosos mérték alkalmazása lehetőleg kerültesse valamin a világi dallamok felvétele is általában a choral mérték tartandó fenn.

b) A dallam és szöveg rithmikus egyezésére nagyobb gond fordítandó.

c) Az egyházi vagy plagal hangnemekben irt dallamok az általánosan használt hangnemekben megfelelő előjegyzéssel hangjegyzendők.

d) Melizmák csak ott veendők fel, a hol a dallam törzsébe tartoznak, vagy a hol a dallam-menet simasága és egyenletessége megköveteli.

Az énekeskönyvi bizottság nevében, annak 1907. január 30-án tartott üléséből.

Budapest, 1907. január 30.

Dr. Baltazár Dezső s. k. **Baksay Sándor** s. k.
esperes. előadó. püspök, elnök.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Miért nincs a tanítói állásnak becsülete.** Sokat okoskodunk rajta mostanában, különösen mi szegény tanítók. Keressük is az okot ebben, abban. A szükös fizetésben és az amiatti nyomorúságban. És ez igaz is. Szegény mindenben megszorult ember állapotja nem valami kívánatos. Maga sem lehet valami elsőrangú példakép. És ezen a szegénységen a jövőben sem segít senki. Sem az egyház, hiszen annak magának sincs, ha volna nekünk is adna. Sem az állam, noha annak minden egyébre telik. Baj kétségtelen az is, hogy a tanító helyzete nagyon függő. Sok gazdája van az egyszerű félvélkás bérfizetőtől a miniszterig és szolgálati szabályzat, mely utasítsa is, védje is még ma sincs. De az sem utolsó baj, hogy a tanítói karban is sokszor hiányzik a testületi szellem. A szegénység megrontja a kollegialitást is és iriggyé teszi az embereket. Ennek az esetnek a magyarázásául szolgál a mi itt nálunk a közelben megesett. A tanító ur, ki körlátogató, hivatalos útjában meglátogatta a szomszéd tanítótársam iskoláját, mondjuk a B iskoláját. Elvégezte teendőjét és magas megelégedését nyilvánította a tapasztaltak felett. Ez eddig helyesen van, azonban ezután jön a java. A tanító, akarom mondani körkerülő ur, a hivatalos vizit után a faluban egyik ismerőséhez betért, ahol többen voltak összegyűlve. Még ez sem baj, csak azt mutatja, hogy A szereti a jó társaságot. Itt azonban az történt, hogy hivatalos kijelentésével ellenkezőleg nem szakkörben, hanem nyílt társaságban, a falusi emberek előtt leszólotta és lebirálta a tanítót. Lám, hol ebben az eljárásban a tapintattal párosult szakértelem és hol a kollegialitás? Ezért nincs nekünk becsületünk, mert szegények, elnyomottak vagyunk és egymást bántjuk. Kakszentmárton, B. J. néptanító.

— **A p-ladányi vallásalapítványi uradalom parcellázása.** Püspökladány határában fekvő m. kir. vallásalapítványi földbirtok egyik bérlője legutóbb elhalálozván, a bérlet megüresedett. A terület bérbevétele iránt több irányu aspirációk támadtak, olyanok részéről a

kik már idáig is albérlői voltak e földeknek. Hire jár azonban, hogy az örökösök kéz alatt nyereséggel át akarják másra ruházni a bérletet. Azonban a népet kizárni már azért sem lehet, mivel ezen irányban felső helyről nevezetesen a miniszterium részéről történt kedvező ígérlet annak idejében. Akkor volt ez midőn még Errős Lajos idejében küldöttségileg keresték fel Wlassicsot. Ez a monstre deputáció ismétlődött a mostani lelkész Kiss Ferenc idejében is, de eddig csudálatosan egyforma eredménnyel. A miniszter minden jót ígért és a miniszterium mégis a régi bérlőkkel vagy más nagy bérlővel kötötte meg a szerződést. Most itt van az idő arra, hogy kisebb parcellákba osztás által a lakosság hozzá juthasson egy kis földhöz.

— **Simonffy Imre jobban van.** Debrecen város volt polgármestere, a főiskola helyi gondnoka, kire a debreceni egyetem létesítését illetőleg még e ránk derült új esztendőben is nagy hivatás vár, hála a gondviselésnek ma már szerencsésen túl van minden veszélyen és nem sokára elhagyja a betegszobát. Örömmel jegyezzük fel e körülményt és azt is, hogy az ősz főgondnokot Ujfalussy József és Bruckner Ernő kezelték.

— **Épülnek a kis magyar ref. egyházak.** Építi őket hiveik munkás szeretete és áldozatkészsége, ha kicsiben, ha nagyban, de mindig Isten dicsőségére. Legközelebb egy szép urasztali ezüst tálcával gazdagodott a kenézli ev. ref. egyház. A tálcát mely, Rehó Mária urnő ajándéka most szállította el Lövkovits Arthur kereskedése rendeltetési helyére.

— **A főiskolai orvos január havi jelentéséből.** Kórházi fekvő beteg 30, (5 akad. 4 tk. 21 gymn.) Ambulans 128 gymn. Akadémia 15. Tanítóképezdészek 46. Torok-légcső hurutban szenvedett a betegek legnagyobb része. Egy súlyosabb természetű tüdőgyulladásos beteget a köz-kórház belgyógyászati osztályára szállítottunk. A nagy hidegek következtében igen sokan jelentkeztek fagyos füllel, orral; izületi és izomcsusz esetek is tekintélyes számmal fordultak elő. Fertőző betegségek közül egy sem mutatkozott. Dr. Trocsányi főiskolai h. orvos.

— **Zárda Kolozsvárt.** A kolozsvári belvárosi róm. kath. egyházközség vagyonában van egy ugynevezett Schütz-féle alapítvány, melynek kamataiból az alapítóintenciói szerint egy árvaház volna fenntartandó. Mind-ezideig azonban az alapító levél e rendelkezése nem volt betartható s ezért eddig, egy szintén megengedett második célra használtatott fel az összeg: iskolafenntartásra. Kolozsvár új plébánusa dr. Hirschler József, mióta az egyházközség élére került, állandóan foglalkozik azzal a tervvel, hogy az alapító eredeti intenciói betartassanak s egy árvaház létesítsék. A terv jelenleg már nincs is messze a megvalósulástól és pedig olyan alakban, hogy nemcsak árvaházat, hanem evvel kapcsolatban elemi, polgári és felsőbb leányiskolát és leány internátust is állítanak fel s mindez intézeteknek vezetését apácákra bíznánk. Ilyen irányban már folynak is a tárgyalások, minthogy kizárólag magyar apáca-rendről van szó. a legnagyobb valószínűség szerint a „Mi asszonyok“-ról nevezett temesvári rend tagjait fogják e nagyszabású intézet vezetésére megnyerni.

Az intézet céljaira a Ferencz József-uti róm. kath. elemi iskola mellett lévő Szepesy Lajos-féle telket vette meg az egyházközség. Mindezt nem kifogásolhatjuk mert az iskola alapítás közművelődésügy s ennek terjedése, határozottan nemzet érdek. Csak az jut eszünkbe, hogy úgy 6 évvel ezelőtti erdélyi egyházkerületünk is hozzáfogott egy ilyen szabású nőnevelő intézet alapításának tanulmányozásához. Ha jól emlékezünk érdemleges tanulmányok és tervek is készültek csak a megvalósítás késik. Késik . . . mert szegények vagyunk . . . aztán meg egy kicsit élehetlenek is vagyunk . . .

— **Zagyva Lajos meghalt.** A debreceni kir. közjegyző kamarának, s a város társadalmának gyásza van. Meghalt Zagyva Lajos debreceni királyi közjegyző életének 57-ik évében. Zagyva Lajos fia volt Zagyva Imre néhai debreceni református lelkésznek, a ki K. Tóth Kálmán elődje volt az ispotály templom paróchiáiban. Zagyva Lajos az ügyvédi pályára készült, majd Mezőturon lett közjegyzővé, hol úgy ő mint neje ki a Mezőturi Jótékonyági együletnek ma is tiszteletbeli elnöke tisztelt és tekintélyes állást foglalt el 1905-ben Balogh Géza volt debreceni királyi közjegyző örökébe nevezte ki Plósz Sándor igazságügyminiszter. Zagyva Lajos nagyon rövid ideig élvezhette a jól dotált közjegyzői állást. Tüdővész támadta meg s debreceni közjegyzősége ideje alatt ezzel a kórral viaskodott. Tegnap aztán kidőlt az élők sorából. Temetése pénteken délelőtt ment végbe a református egyház szertartása szerint. A halottas háznál K. Tóth Kálmán mondott imát a temetőben Szele György lelkész vett bucsut a halottól. A halálesetről a család értesítette a közjegyzői kamarát és az igazságügyminisztert.

— **Tizennégyezer koronás adomány.** A tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspökéhez, Kiss Áronhoz most érkezett meg a földművelésügyi miniszter levele, amelyben tudatja a miniszter, hogy az egyházkerületbe tartozó kraszszőrénymegyei Szapáry-falva telep községben építendő református templom céljaira 14 ezer koronát adományoz. A miniszter utasította a debreceni állami adóhivatalt, hogy Kiss Áron püspök nyugtája ellenében 14 ezer koronát fizessen ki. A tekintélyes összegű nemes adományért a püspök köszönő levelet intéz a miniszterhez.

— **Nyilvános köszönet és nyugtázás.** A Szeődemeteren Kölcsey Ferencz születése helyén építendő ref. templomra alulírottakhoz újabb ismét a következő kegyes adományok érkeztek: Ref. egyházközség, Szabad-szállás 10 kor, H.-Szovát T.-Dob, Cservenka Füzes-Gyarmat 2—2 kor, az érkörösi ref. egyházközség hivei között eszközölt gyűjtés eredménye 21 kor, Tóth Sándor m.-csaholyi lelkész gyűjtése 6.60 kor. Katona Mihály ref. főgymn. igazgató Kecskemét 5 kor. Szilágyvmegyei Wesselényi egylet 25 kor. Csák Emil ref. kovácszházi lelkész adománya 10 kor. gyűjtése 1.50 kor. Nagyságos Noszlopy Elvira urnő (Manton) adománya 50 kor. Szatmár vmegye alispáni hivatalából 21.48 kor. államségélyből postadíj levonása után 99.56 kor. kunszentmiklósi gymnásium 1 kor. Ujfehértói hit. szövetkezet 1 kor, ugyanottani tak. pénztár 2 kor. — Midőn ez újabb adományokért is hálás szívünk egész melegével mondunk a jólelkű adakozóknak őszinte köszönetet, ugyanakkor az immár befejezetnek tekinthető gyűjtésről elszámolásunkat felettes hatóságunk ellenőrzése alá terjesztjük. Ez elszámolás szerint begyűlt összesen 1968.81 kor. kiadás volt 133.28 kor. a tak. pénztárba helyezett 1835.53 korona pedig 1907 jan. 17-ig a kamatokkal 1939.31 koronára emelkedett. Kelt Peleben és

Szeödemeteren, 1907 jan. 22. Kovács Zsigmond ref. körlelkész em. aljegyző Bikfalvy Elek gondnok.

— **Hány negyvennyolcas honvéd él még? A „Hadsereg”** című lap hivatalos kimutatást közöl arról, hogy a múlt év végén hány negyvennyolcas honvéd volt még életben. Élt e kimutatás szerint: egy tábornok (Görgey Arthur), 17 törzstiszt, 675 főtiszt, 8715 altiszt és közhonvéd. Az özvegyekkel együtt ma 10,082-en élveznek nyugdíjat az egyre kevesbedő öreg hadfiak közül.

— **A halotthamvasztás eszméje Debreczenben.** A hamvasztás c. lap úgy értesül, hogy a halotthamvasztás eszméjének terjesztése érdekében dr. Varga Emil tiszti orvos legközelebb vetített képek kíséretében nagyszabású felolvasást fog tartani, mely iránt Debreczen és a környék művelt közönsége körében igen nagy érdeklődés mutatkozik. Ugy halljuk, hogy a felolvasás megtartása után megalakul Debreczenben az Országos Halotthamvasztó Egyesület fiókja, melynek vezetői a központtal karöltve, kitartó lelkesedéssel küzdenek az eszme terjesztése érdekében.

— **A zsidó hitközségek segélye.** Debreczen szab. kir. város tudvalevően 134,000 korona évi segélyt ad a debreceni zsidó hitközségeknek. Közel öt évi háborúskodás volt a két zsidóhitközség között ez összeg arányos elosztása körül. Nemrég végre abban állapodtak meg, hogy e segélyből az orthodoxok 26,000 koronát, 1600 korona évi iskolai segélyt s 16 öl tüzfát kapnak, a segély többi része pedig a statusquo ante hitközségé legyen. A városi tanács az ilyenformán körvonalozott szerződés megkötésére e hó 15-ét tüzte ki határnapul s arra a maga részéről Kovács József polgármestert, Oláh Karoly közművelődési tanácsost. Roncsik Lajos főszámvévőt és Magoss György dr. főügyészt küldte ki képviselőül.

— **Halálozások.** Megületödv adjuk közre az alábbi gyászjelentőt, az illetőktől bővebb tudósítást várván. A törökszentmiklósi református egyházközség nevében annak presbyteriuma a lesújtó gyászeset hatása alatt érzett mélységes megdöbbenéssel, szomorkodással, hireli hogy nagy szeretettel, tisztelettel övezett igehirdetőjük, lelki gondozójuk: Vadai Ferencz egyházközségi elnök-lelkész, a hevesnagykunsági református egyházmegye érdemes tanácsbírája, a református felekezet országos törvényhozó testületének tagja áldott élete 61-ik, hü lelkészkedése 32-ik, boldog házassága 32-ik évében az Isten szent országáért való munka mezejéről nagy hirtelenséggel elszólított. Temetése f. hó 5-én kedden délelőtt 10 óra után templomi és sirbeszédde leendő. Kiket oly igazán szeretett hitvesét, fiait, leányát, kik szeretetükkel varázslák elő földi menyországát: áraszsza el égi világosság, vigasztalás Ura minden áldásával! Emléke áldott lesz közöttünk! Törökszentmiklós, 1907 február 3. A református egyháztanács. — Néhai Székely János kézdivásárhelyi lelkész elhunytát jelenti az egyház és család. Ez utóbbi így hangzik: Szívünk őszinte fájdalommal tudatjuk, hogy gyülekezetünknek önfeláldozó jó pásztora, városunk társadalmi munkásságának sok éven át mozgató lelke. Nagytiszteletű Székely János ur a kézdivásárhelyi ref. egyházközségnek 46 éven át volt tényleges s három évig nyugalmazott lekipásztor életének 81-ik, lekipásztorkodásának 53-ik esztendejében folyó hó 12-én este 6 órakor csendesen jobblétre szenderült. Áldott lelkét visszaadta Teremtőjének nekünk hasznos, szép életének emléke maradt, s az őszinte hála, mellyel haló porainak is mindig áldozunk. Temetése folyó hó 15-én délután 2 órakor a temp-

lomunkból történt. Nyugodjék csendesen, hiveinek őszinte szeretete örökös siri álma felett! Kézdivásárhelyt, 1907. január 13. A kézdivásárhelyi ref. egyházközség közönsége.

Tartalomjegyzék: Jertek dallani. Vándor. — A debreceni egyetemről. Révész Kálmán. — Utazás egy tanítói díjlevél körül. Andrassy Kálmán. — Református lelkész baptisták gyülekezetében. Csiky Lajos. — Tanügy: Tanári gyűlés. — Közéletünk: Az új énekeskönyv ügye. Különfélek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

Pályázat.

Az erdélyi reform. egyházkerületben, a szilágy-szolnoki egyházmegyébe kebelezett hadadnásdi egyházközség lelkészi állására — a meghívás utján tervezett választás meghiusulása következtében — pályázat hirdettek.

Javadalom az egyházi főhatóság által megerősített díjlevél szerint: 1. Gazdasági épületekkel ellátott tisztességes lakás, 1295 négyszögöl kerttel. 2. Földhaszonélvezet (10 h. 813 négyszögöl szántó, 6 h. 1175 négyszögöl rét és 365 négyszögöl szőlőföld) 151 kor. A földek munkáltatása lelkészt, adójának fizetése az egyházat terheli. 3. Készpénz a Wesselényi-alapból 46 kor. mely összeget a mindenkor hadadi lelkész tartozik fizetni, ki ezen alapítvány kamatainak nagyobb részét élvezi. 4. Terményjövödelem pénzértéke 328 kor. 34 fillér. 5. Munkabeli szolgáltatások pénzértéke 73 kor. 34 fillér. 6. A stóla átlagos pénzértéke 6 korona. Összes jövödelem 604 kor. 68 fillér, melyből engedélyezett kiadás 30 k. 40 f. Állami fizetéskiegészítés — a szilágykövesdi leányegháznak a sarmasági anyaegyházhoz történt affilialtatása folytán — 1025 kor. 72 fillér lesz, melynek ezen összegben való megállapítása folyamatban van. Az állami elemi iskolában heti 6 órán át teljesítendő vallástani-tásért 120 kor. tiszteletdíj.

Kötelességek: a hadadnásdi egyházban a rendes lelkészi teendők ellátása és az állami elemi iskolában a református vallású növendékeknek vallásoktatásban való részesítése.

Pályázati határidő 1907. március 1.

A minősítvényvel és szolgálati bizonyítvány-nal felszerelt pályázati kérelmek nt. Bartha Dezső esperes urhoz küldendők Tasnádra (u. p. helyben, Szilágy megye.) Nem erdélyi kerületbeli pályázók esperes utján a szokásos előzetes püspök beleegyezését is kikérni tartoznak.

Kolozsvár, 1907. január 21.

Bartók György,
püspök.

Pályázat káplánságra.

Káplán kerestetik Bojtra fizetése 600 korona és teljes ellátás mosás nélkül, végeznie kell minden papi teendőket, lélekszám az egyházban 1200. Ez állás f. évi szept. 1-én elfoglalandó. Bővebben értekezhetni Csillag Lajos lelkész úrnál Bojton u. p. nagykereki, Biharmegye.

Pályázat.

A nagyszalontai ev. ref. egyházmegyében halálozás folytán megüresedett szemlaki lelkészi állomásra pályázat hirdettetik, illetőleg az 1906 dec. 21-én közétett pályázat 1907 márc. 3-ig terjedő határidővel megújítottik.

Évi javadalma : egyházmegyei értékelés szerint 1298 kor. mely készpénzből, terményből, földhaszonélvezetből, 3 öl tüzi fából és stólából kerül be.

Ezenkívül állami fizetésekiegészítés 1600 kor. évi 495.85 kor., úgy hogy ezen egyház IV. osztályu, a lelkek száma 650.

Mivel az istenisztelet magyar és német nyelven felváltva szolgáltat ki, megkivántatik, hogy a lelkész mindkét nyelvet bírja, illetőleg a lelkészi szolgálatokat magyar és német nyelven végezze.

A lelkészi minősítéssel s ezen pályázati hirdetés megjelenése után kelt s esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvények 1907 márc. 3-ig Széll Kálmán ev. ref. espereshez Nagyszalontára (postahely) küldendők.

Megválasztott lelkész köteles állomását a választás jogerőssé válása után haladéktalanul elfoglalni.

Debrecen, 1907. febr. 7.

Kiss Áron
püspök.

Pályázat.

A nagyszalontai ev. ref. egyházmegyében, halálozás folytán megüresedett erdőhegyi ev. ref. lelkészi állomásra pályázat hirdettetik.

Évi javadalma : az egyházhatóságilag jóváhagyott díjlevél értékelése szerint: 2460 k. és pedig:

1. Lakás természetben, javitással és tisztogatással 824 négyszögöl területtel.

2. Készpénz tizedés az egyház pénztárából, negyedévi előleges részletekben 644. k.

3. 41 négyszögöl méter (12 bécsi öl) kemény tűzifa 192. k.

4. 52,265 négyszögöl tagosított szántó és kaszáló föld egy tagban, melyet a lelkész tartozik munkáltatni, állami adóját egészben az egyház fizeti, a Körös szabályozási költséget egyharmadrészben az egyház, kétharmadrészben a lelkész fizeti 1200 k.

5. Gyertya és sölletmény 20 k.

6. 520 négyszögöl káposztás föld, adóját az egyház fizeti 16. k.

7. 274 négyszögöl toldás föld a temetőben adóját az egyház fizeti 10. k.

8. 601 négyszögöl területű szőlőföld, adóját az egyház fizeti 30 k.

9. 4 darab szarvasmarha, 4 drb. sertés legeltetési jog 48. k.

10. Stóla az egyházkerületi rendelet szerint 300 k. Ugy hogy, ezen egyház második osztályu, benne az ev. ref. lelkek száma 2086.

Ezenkívül az erdőhegyi missiói kör lelki gondozásáért az erdőhegyi lelkész 300 kor. évi állandó missiói segélyt az országos közalaptól.

Felhivatnak pályázók, hogy lelkészi minősítéssel s ezen pályázati hirdetés közéttele után keltezett esperesileg megerősített szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvényüket f. é. március 2-ig (másodikáig) Széll Kálmán espereshez Nagyszalontára (postahely) küldjék be. Megválasztott lelkész köteles állomását a választás után haladéktalanul elfoglalni.

Debrecen, 1907 február 2. *Kiss Áron,*
püspök.

Mühle Vilmos

cs. és kir. udvari szállító

Temesvár

Mag., Mővény-, Rózsa- és Fa-Nagytenyészetek.

(Nővelési terület 94 hold.)

== VILÁGKIVITEL. ==

A legjobb magvak kerti és mezei veteményezésre

MÜHLE magvai jóságban elérhetők, de ebben felülmulhatatlanok.

A legnemesebb gyümölcs-, dísz- és sorfák

MÜHLE fái többször átültettek, jól iskoláztak, mindenütt jól és biztosan gyarapodnak.

A legszebb fenyőfélék, díszeserjék, rózsák stb.

MÜHLE tülevelűi mind télálló, dísz- és készőcserjék, valamint rózsái a létező legszebb virágok.

Postacsomagok magvakkal 5 koronán felüli értékben bárhová küldetnek.

MÜHLE kertészeti kézikönyvei dilettánsok számára a legjobbak, megrendelésekhez ingyen csatoltnak.

Dusan felszerelt főárjegyzék. — Páratlan a maga nemében — kívánságra bárkinek ingyen és bérmentve megküldetik.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.
Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!**
híres
mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedró készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu” gyógyszerkészítőtára a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdreti árakban szerezhetők be.

Löfkovits Arthur

óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u.

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok nagy ratára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, varosházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebbben eszközli

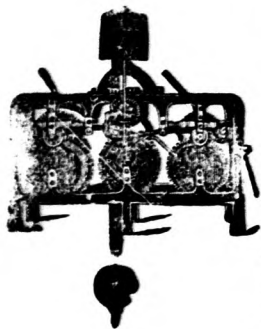
Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Baktai EGRY FERENCZ

harangöntő
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
arany oklevelet nyert.

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállit

harangokat

bárminő sulyban, nem-tetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elősmé-
ró irat.

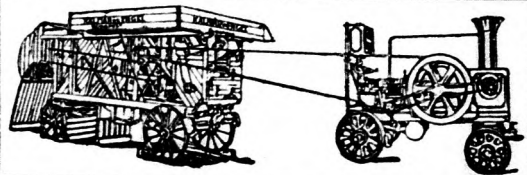
Számtalan első díjakkal és díszoklevelekkel kitüntetve.

KALMÁR ÉS ENGEL

MÓTOR- ÉS GÉPGYÁRA

BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRUT 18.

Ajánlja úgy cséplőgépet, mint malomüzemre legegyszerűbb benzínmotorjait, benzínlokomobiljait, valamint szivógázmotorjait, melyek V., Lipót-körut 18. bármikor üzemben megtekinthetők.

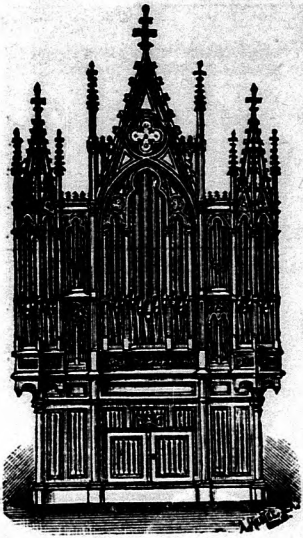

Teljes jótállás
kitűnő cséplésért!

Egyedül létező újdonság!

Ezen motorok egyenletes járásuak és bámulatatos egyszerű szerkezetük folytán bármely legjáratlanabb ember által is azonnal könnyen kezelhetők.

Árjegyzék ingyen! Olcsó árak részletfizetésre

Orgona építészeti műterem

DEBRECENBEN,

Darabos-utca 7. szám alatt (a
Collegium mellett.)

Fentáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legtöké-
letesebb vívmányai szerint bár
mily rendszerű s nagyságu új
orgonákat, jótállás mellett. —

Orgona építészetem fennállása alatt 193 ev. ref. egy-
háznak szolgáltam teljes meglegedésükre munkámmal,
melyeknek jószágával, kiválóságával elértem azt, hogy
minden évben növekszik a cégem iránti bizalom, melynek
folytán a mult évben üzletemet gépekkel szereltem fel
hogy minden tekintetben a kor színvonalán álljak.

Elvállalok régi orgonák új szerkezetre való át-
alakítását, áthelyezését, tisztítását és javítását, vagy évi
gondozását mérsékelt áron. A Nagytiszteletű és Tekin-
tetes egyázi előljároság szives pártfogásába ajánlva
továbbra is magamat

teles tisztelettel

KERÉRGYÁRTÓ ISTVAN

orgona építő.

340—40 számú védőtáblák.

Magyar gyártmány

Konyha edények, mosdó-
asztalok, vaságyak.

Iskolák udvarára Gyümölcsös kertekbe Majorságokba

február és március hónapokban függesztendők
ki a rovarirtó madárcák számára a

fészkelő házikók!

Kaphatók:

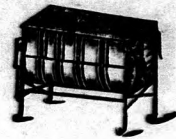
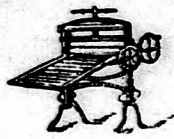
Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN,

Piac-u. 23.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweiszi és honi gyártmányu porcellán,
valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák.

Minden szerkezetű vas- és porcellánburko-
latu konyhák. Mul- tiplicator hőfejlesztő
kálybabetétek, **vadászfegyverek** és
felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Ujdonság!

Browning-rendszerű
ismétlő fegyver
190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak,
vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdó-
készletek, fényezett konyhafelszerelések,
gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

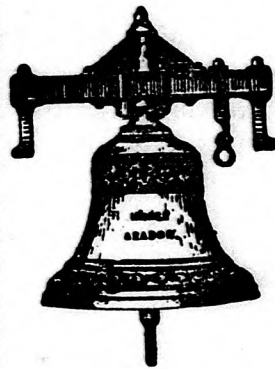
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ércöntödéje, szivattyugyar

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadal-
mazott harangjait, melyek-
kel bármely más haranggal
szemben egy azon hang elő-
állításánál 3—46% suly és
ármegtakarítás éretik el.
Kitünő jó hang és tartós-
ságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési fel-
tételek.

Forgatható és igen köny-
nyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel
egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-
álványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való
ala kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés
mellett új harangokkal való fölszerelését.

**Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.**

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

KÖNYVNYOMDÁJA

(tulajdonos: FARAGÓ GYÖRGY)
ajánlja

modernül berendezett könyvnyomdáját a nagyérdemű közönség szives figyelmébe.

Gummi és rézbélyegzők
állandó festékpárnák,
számozógépek,
rézpecsétnyomók és
izléses nyomtatványok

gyorsan, ponosan és olcsón
DEBRECZEN, Simonffy-u. 5. sz. alatt kapható.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1546 SZ.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangesoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-dűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok illetékesekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokat. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

Elsőrendű látványossága Debreczenben a Piacz-utcának

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító cég

☞ férfi, fiu és leányka ruha-üzlete. ☞

A járókelőket megálliitják a pompázó kirakatok, melyekben izléssel és dusan vannak felhalmozva az őszi idény legújabb divat-darabjai.

Ezen elsőrangú férfi ruha-üzletnek, mely 56 év óta áll fenn, jó hírneve a közönség körében a népszerűséget megszerezte, különösen impozáns az üzlet belseje, melyben pazarul vannak felhalmozva hazai és külföldi szövetekből készült ruhakülönlegességek.

Az üzlet a legszolidabb alpra **szabott árak**, mely minden darabon kintüntetve látható, a legpontosabban lesz betartva, úgy, hogy a közönség a legpontosabb bizalommal eszközölheti bevásárlásait.

Vidékről érkező megrendeléseket a cég pontosan teljesít és a meg nem felelő árut készséggel visszaveszi.

NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTÁTOTY 1845-ben.